

INFORMACIJA
o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj – septembar/rujan 2021. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	6
<i>Kretanje industrijske proizvodnje.....</i>	6
<i>Maloprodaja.....</i>	8
<i>Tržište rada.....</i>	9
2. Javne finansije.....	10
<i>Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini.....</i>	11
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda</i>	12
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	13
<i>Cijene.....</i>	13
<i>Monetarni sektor.....</i>	14
<i>Bankarski sektor.....</i>	15
<i>Berze u Bosni i Hercegovini.....</i>	19
4. Vanjski sektor.....	20
<i>Vanjskotrgovinska robna razmjena.....</i>	20
5. Strane direktne investicije.....	23

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu Bosne i Hercegovine. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

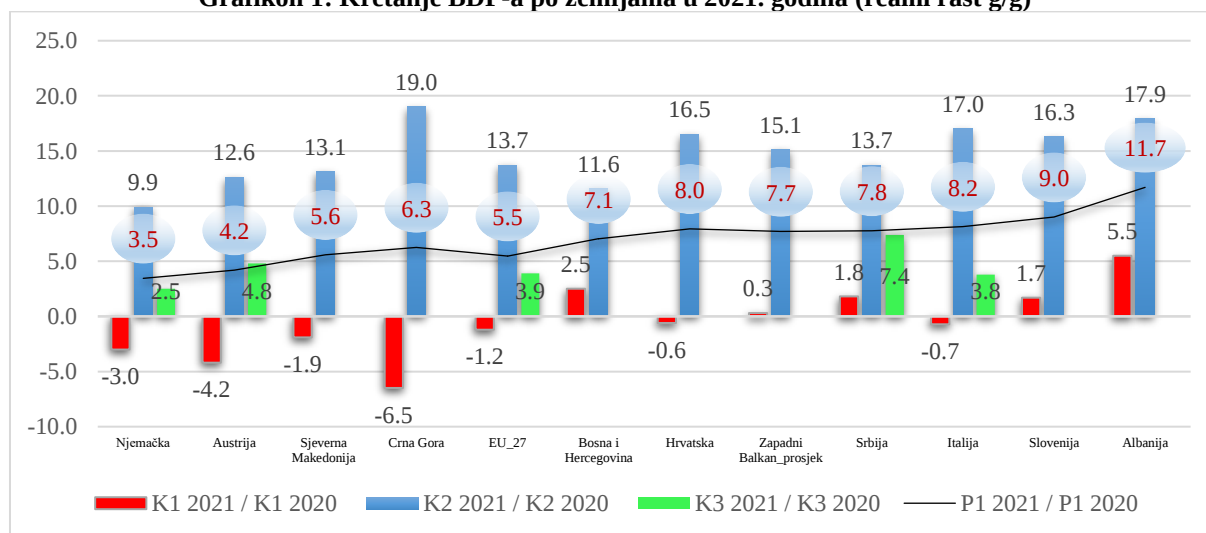
Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju Bosne i Hercegovine.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u Bosni i Hercegovini za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima Bosne i Hercegovine koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu Bosne i Hercegovine.

* * *

Prema zvaničnim podacima BHAS-a (statistika nacionalnih računa, rashodni pristup) za 2020. godinu u Bosni i Hercegovini je zabilježen realni pad BDP-a od 3,2% u odnosu na prethodnu godinu.¹ Ovaj pad ekonomske aktivnosti u zemlji u potpunosti je bio posljedica širenja globalne pandemije virusa Covid 19. Ekonomska kriza uzrokovana širenjem globalne pandemije virusa Covid 19 u Bosni Hercegovini se manifestovala istovremenim padom domaće i izvozne tražnje kao što je to bio slučaj i u cijelom svijetu. Međutim, već početkom 2021. godine (naročito u K2) poboljšanje epidemiološke situacije dovelo je i do poboljšanja privredne aktivnosti kako u vanjskom okruženju (EU i region), tako i u samoj Bosni i Hercegovini. Na grafikonu ispod prikazane su stope rasta BDP-a po zemljama u 2021. godini.²

Grafikon 1: Kretanje BDP-a po zemljama u 2021. godina (realni rast g/g)



Izvor: Eurostat i nacionalni zavodi za statistiku

¹Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodovni pristup (prvi rezultati) 2020. godina“, 27.07.2021. godine.

² Na grafikonu br. 1 su prikazane realne stope rasta BDP-a po kvartalima u 2021. godini u zavisnosti od raspoloživosti podataka u vrijeme pripreme ovog izvještaja.

Prema podacima BHAS-a (statistika nacionalnih računa, rashodovni pristup) već početkom 2021. godine došlo je do blage stabilizacije privredne aktivnosti u Bosni i Hercegovini što je rezultiralo povećanjem BDP-a od 2,5% u prvom kvartalu 2021. godine.³ Naime, stabilizacija epidemioloških prilika, kao i poboljšanje privredne aktivnosti u vanjskom okruženju rezultirali su jačanjem izvozne tražnje što se pozitivno odrazilo na proizvodno-izvozni sektor u Bosni i Hercegovini i omogućilo pozitivnu stopu ekonomskog rasta. S druge strane, raspoloživi statistički podaci ukazuju da je tokom K2 2021. godine došlo do dodatnog jačanja privredne aktivnosti u zemlji pri čemu je registrirana stopa ekonomskog rasta iznosila 11,6% u odnosu na isti period prethodne godine.⁴ Tako se na osnovu raspoloživih kvartalnih podataka BHAS-a može zaključiti da je Bosna i Hercegovina u prvom polugodištu 2021. godine ostvarila realni rast BDP-a od oko 7% u odnosu na isti period prethodne godine. Ova relativno visoka stopa ekonomskog rasta je u rangu regionalnog prosjeka zemalja Zapadnog Balkana koji je iznosio 7,7%. Međutim, prilikom interpretacije ove stope ekonomskog rasta treba imati u vidu i efekat niske osnovice iz prethodne godine, obzirom da je pad BDP-a u P1 2020. godine iznosio oko 3,5%. Uvidom u strukturu ovog relativno snažnog ekonomskog rasta u zemlji u P1 2021. godine može se konstatovati da je isti ostvaren ponajviše zahvaljujući povećanju privatne potrošnje od skoro 7,5% što je predstavljalo više od 5 p.p ekonomskog rasta. S druge strane, u istom vremenskom periodu rast javne potrošnje iznosio je svega 1,5%, tako da je doprinos iste u ekonomskom rastu bio manje više neutralan. Trenutno raspoloživi podaci BHAS-a iz nacionalnih računa ukazuju na skroman rast investicija od 2,4% u odnosu na isti period prethodne godine, tako da je doprinos rastu u okviru ove kategorije iznosio svega 0,7 p.p. Kada su u pitanju kretanja u vanjskom sektoru, vrijedi istaći da je tokom P1 2021. godine registriran prilično snažan oporavak izvoza i uvoza. Naime, prema raspoloživima podacima iz nacionalnih računa u P1 2021. godine u Bosni i Hercegovini je ostvaren rast izvoza od preko 30%, dok je rast uvoza iznosio preko 20% u realnom smislu. Ovakva kretanja izvoza i uvoza rezultirali su smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita od skoro 5%, tako da je doprinos ekonomskom rastu bio pozitivan i iznosio skoro 1 p.p.

Kada su u pitanju ekonomska kretanja u K3 2021. godine, trenutno raspoloživi preliminarni podaci Eurostat-a za K3 2021. godine ukazuju na to da je trend rasta privredne aktivnosti u zemljama EU nastavljen ali u dosta slabijem intenzitetu u odnosu na prethodni kvartal. Naime, ekonomski rast u zemljama EU u K3 2021. godine iznosio je skoro 4%, što je dosta niže u odnosu na dvocifrenu stopu rasta u prethodnom kvartalu. S druge strane, u nedostatku podataka iz nacionalnih računa a na bazi kratkoročnih statističkih podataka za K3 2021. godine čini se da je sličan trend prisutan i u Bosni i Hercegovini. Naime, prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za K3 2021. godinu u Bosni i Hercegovini je nastavljen prilično snažan (dvocifren) trend rasta u okviru proizvodno-izvoznog sektora u Bosni i Hercegovini. Tako je prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2021. godine, Bosna i Hercegovina je zabilježila povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od 12%, dok je vanjskotrgovinska robna razmjena usljed povećanja izvoza od 33% i uvoza od oko 25% uvećana za $\frac{1}{4}$ (5,5 milijardi KM nominalno) u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj trend rasta proizvodnje i izvoza uz postepeni oporavak i ostalih sektora pozitivno se odrazio i na tržište rada što je rezultiralo povećanjem broja zaposlenih od oko 2%, dok su plate zaposlenih

³ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci za K1 2021. godine“, 30.06.2021. godine.

⁴ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci za K2 2021. godine“, 04.10.2021. godine.

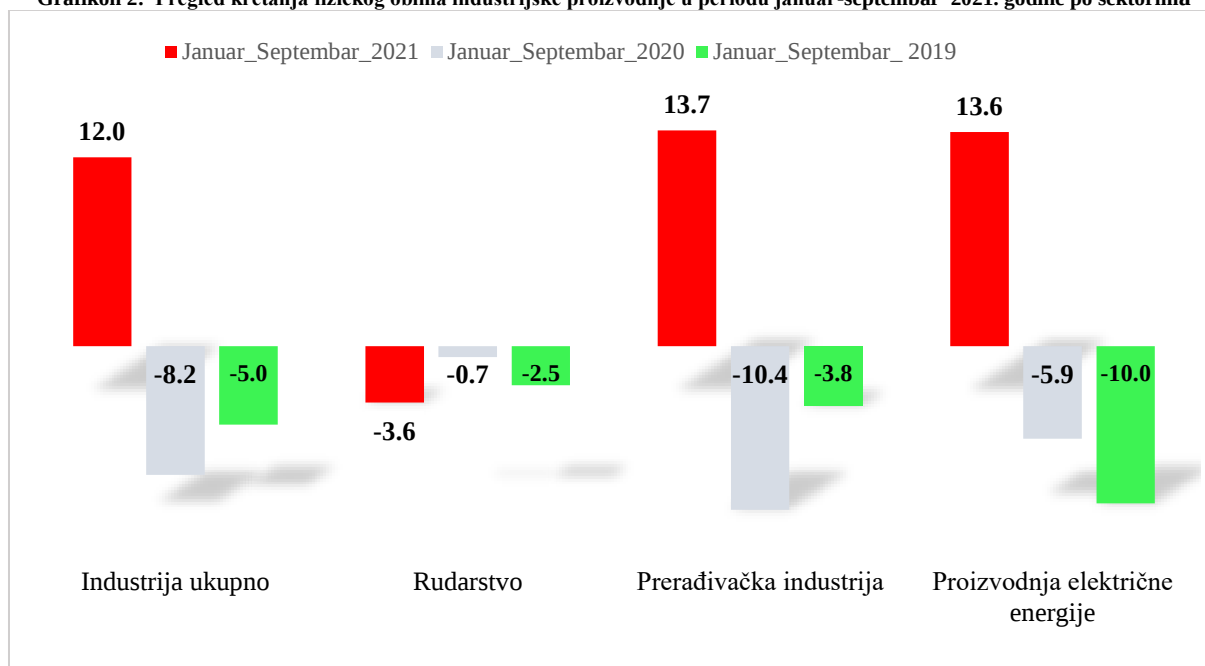
prema podacima zvaničnih statistika uvećane za oko 5% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se ovim pokazateljima pridodaju očekivana povećanja priliva doznaka građana iz inostranstva i blaga stabilizacija kreditne aktivnosti u okviru sektora stanovništva (stopa rasta 4,3%), može se konstatovati da je unatoč određenim inflatornim pritiscima (CPI 1%) u Bosni i Hercegovini došlo povećanja raspoloživog dohotka građana. Obzirom da raspoloživi dohodak građana predstavlja glavnu determinantu privatne potrošnje u zemlji može se pretpostviti da je trend rasta iste nastavljen i tokom K3 2021. godine. S druge strane, još nekoliko kratkoročnih indikatora kao što su povećanje prometa u okviru trgovine od 18,4%, rast uvoza potrošnih proizvoda od preko 25% i povećani prihodi od PDV-a za oko 18,5% na implicitan način ukazuju na rast privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini. Ako se ima u vidu da privatna potrošnja predstavlja preko 70% BDP-a u Bosni i Hercegovini, može se zaključiti da je trend rasta istog nastavljen i u K3 2021. godine, s tim da je intenzitet ekonomskog rasta bio nešto niži u odnosu na prethodni kvartal. S druge strane, kratkoročni pokazatelji o kretanju investicija u Bosni i Hercegovini u K3 su prilično oskudni za precizniju analizu kretanja istih bilo da se radi o privatnim ili javnim investicijama.

1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

Prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2021.godine u Bosni i Hercegovini je nastavljen trend rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje praćen postepenim povećanjem broja zaposlenih u okviru iste. Tako je prema podacima BHAS-a za period januar-septembar 2021. godine u Bosni i Hercegovini registriran rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 12% u odnosu na isti period prethodne godine. Iako je ova dvocifrena stopa rasta djelimično posljedica baznog efekta odnosno niske osnovice iz prethodne godine, ohrabruje podatak da je relativno dobar oporavak industrijske proizvodnje nastavljen i u K3 2021. godine. Naime, posmatrano po kvartalima registrirane stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2021. godini su iznosile K1: 7,3%, K2: 19,5% i K3: 9,6% u odnosu na isti kvartal prethodne godine.⁵ S druge strane, sektorski posmatrano najznačajniji doprinosi rastu ukupne industrijske proizvodnje ostvareni su u okviru prerađivačke industrije i sektora za proizvodnju električne energije gdje su registrirana povećanja proizvodnje od preko 13,5% respektivno, dok je s druge strane u okviru rudarstva zabilježen pad proizvodnje od 3,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini po sektorima u periodu januar-septembar 2021. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 2: Pregled kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u periodu januar-septembar 2021. godine po sektorima



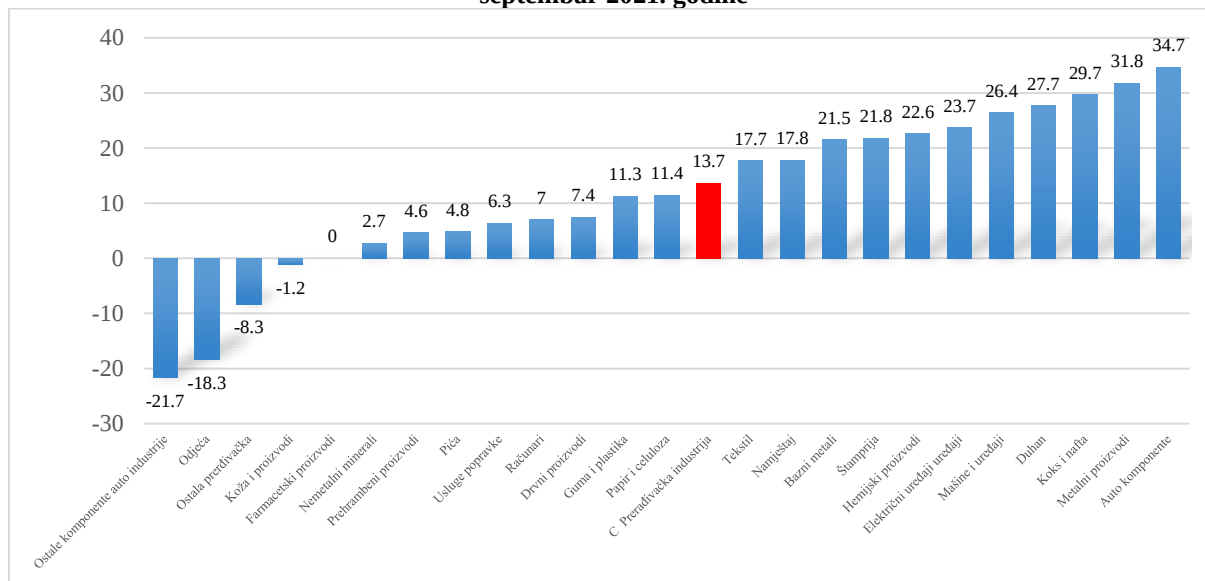
Izvor: BHAS

Posmatrano detaljnije po granama, najznačajnija povećanja proizvodnje su registrirana u okviru izvozno orjentiranih grana prerađivačke industrije kako što su auto-komponente 35%, gotovi metalni proizvodi 31,8%, koks i nafta oko 30%, mašine i uređaji 26,4%, bazni metali 21,5%, hemijski proizvodi 22,6%, proizvodi namještaja 17,8% i dr. S druge strane, smanjenja proizvodnje su registrirana u okviru proizvodnje odjeće, proizvoda od kože, osnovnih farmaceutskih proizvoda i dr. Detaljniji pregled kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke

⁵Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za septembar 2021. godine-prethodni podaci“, 25.10.2021. godine.

industrije po granama u Bosni i Hercegovini za period januar-septembar 2021. godine prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 3: Pregled kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji po granama za period januar-septembar 2021. godine



Izvor: BHAS

Maloprodaja

Prema zvaničnim podacima BHAS-a u periodu januar-septembar 2021. godine rast ukupne trgovine u tom periodu iznosio je 18,4%. Povećan promet u ovom razdoblju, usljed nastavka jačanja tražnje, najviše se osjetio kod trgovine motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicama (u daljem tekstu s.p.) gdje je zabilježen rast prometa za 22,6% te kod prometa u trgovini na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. za 17,4%.

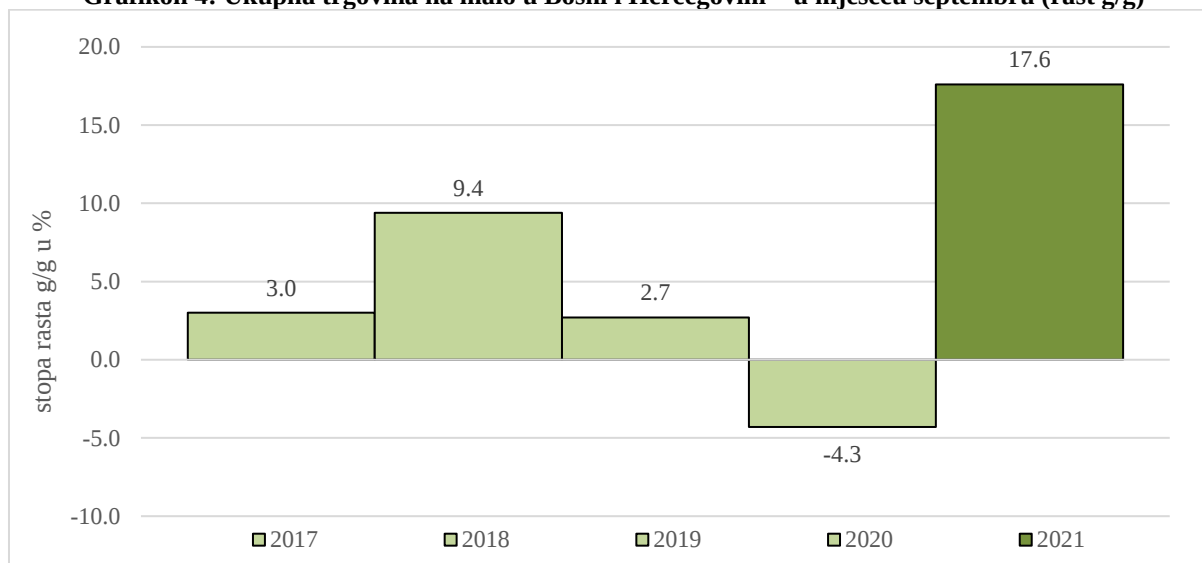
Ukoliko se posmatra ukupna trgovina na malo u septembru 2021. godine, u odnosu na isti mjesec prethodne godine, zabilježen je realni rast prometa od 17,6%⁶. U prilog ovoj činjenici govori i podatak o porastu prometa registrovanog kroz fiskalne uređaje koji je u septembru 2021. godine porastao za 8,6% (g/g).

Glavni nosilac rasta ukupne trgovine u septembru 2021. godine je povećanje prometa od 26,7% u trgovini motornim gorivima na malo u specijaliziranim prodavnicama (u daljem tekstu s.p.). Pored navedenog je došlo i do realnog rasta u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p. od 7,1% te do rasta od 20,3% u trgovini na malo neprehrambenim proizvodima. Rast je također zabilježen i u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u nespecijaliziranim prodavnicama (u daljem tekstu n.p.) koja je zabilježila rast od 7,5% u septembru 2021. godine.

Kada se detaljnije posmatra struktura trgovine na malo neprehrambenim proizvodima može se primjetiti da je ostvaren rast u svim kategorijama. Tako je trgovina na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju ostvarila rast od 43,9%, trgovina na malo ostalom robom u s.p. od 35,4%, trgovina na malo informacijsko komunikacijskom opremom od 34,4% kao i trgovina na malo ostalom opremom za domaćinstvo koja je u posmatranom mjesecu porasla za 9,3%. Kod trgovine na malo na štandovima i tržnicama je došlo do rasta od 18,1% dok je u trgovini na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica ostvaren rast od 2,2%.

⁶ Izvor podataka: BHAS, Indeksi prometa trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, septembar 2021.

Grafikon 4: Ukupna trgovina na malo u Bosni i Hercegovini – u mjesecu septembru (rast g/g)



Izvor: BHAS

Kod trgovine ostalom robom u s.p. najveći porast, u septembru 2021. godine, zabilježen je kod trgovine na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima gdje je promet povećan za 61,9%. Zatim slijede trgovina na malo tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože sa rastom od 54,7% te trgovina na malo sportskom opremom, igrima i igračkama sa porastom prometa za 34%. Porast prometa je također zabilježen i u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima gdje je ostvaren rast od 14,9% te u trgovina na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo sa rastom od 7,5%.

Tržište rada

Podaci o broju zaposlenih lica po djelatnostima u Bosni i Hercegovini za septembar 2021. godine nisu objavljeni od strane BHAS-a u periodu pripreme Informacije, pa se podaci u tekstu odnose na avgust 2021. godine.

U avgustu 2021. godine broj zaposlnih lica u Bosni i Hercegovini je iznosio oko 818,5⁷ hiljada i veći je u odnosu na avgust 2020. godine za 1,8%. Najznačajniji rast broja zaposlenih lica u posmatranom mjesecu 2021. godine bilo je u području djelatnosti prerađivačke industrije, informacija i komunikacija, trgovine te zdravstvene i socijalne zaštite.

Broj zaposlenih lica u djelatnosti prerađivačke industrije je uvećan za 3% g/g uz doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih lica od 0,6 p.p. na šta je uticao rast obima proizvodnje u okviru ove djelatnosti (detaljnije u poglavlju industrijske proizvodnje). Pored ove djelatnosti značajan rast broja zaposlenih lica bio je i u djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (1,4% g/g uz doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih od 0,3 p.p.) što je značajno jer oko 18% ukupno zaposlenih radi u ovoj djelatnosti. Rast prometa trgovine⁸ na malo je imao doprinosa rastu broja zaposlenih lica u ovoj djelatnosti. Broj zaposlenih lica je značajno uvećan

⁷ Privremeni podatak, izvor BHAS. Na osnovu polugodišnjeg istraživanja sa punim obuhvatom RAD-15, stanje 31. marta 2021. godine, početkom avgusta 2021. godine napravljena je korekcija objavljenih podataka o zaposlenim licima, dobijenih mjesečnim istraživanjem RAD-1. Stoga su podaci do marta 2021. godine konačni, a za ostale mjesece 2021. godine privremeni.

⁸ Ukupan promet trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, posmatran u tekućim cijenama, u avgustu 2021. godine ostvario je rast od 28,7% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Izvor: BHAS, Poslovne statistike, Indeks prometa trgovine na malo, avgust 2021. godine.

i u području djelatnosti informacija i komunikacija za 9,3% g/g (doprinos rastu broja zaposlenih 0,3 p.p.) i djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite 2,8% g/g (doprinos rastu broja zaposlenih 0,2 p.p.).

U Bosni i Hercegovini broj registrovanih nezaposlenih lica u septembru 2021. godine je manji za 8,1% u odnosu na septembar 2020. godine i iznosio je oko 384,2 hiljada. Prema podacima⁹ Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, u septembru je brisano ukupno 26.201 lica sa evidencija službi zapošljavanja. Od ovog broja zaposleno je 13.709 lica. Istovremeno je za 9.128 lica prestao radni odnos. Stopa registrovane nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u avgustu 2021. godine je iznosila 32,4%.¹⁰

Tabela 1: Broj zaposlenih lica i registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini

Mjesec	Broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)	Broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini	Stopa rasta g/g (u odnosu na isti period prethodne godine)
I-XII 2020	813.085	-1,0%	415.231	1,0%
I-2021	811.317	-1,6%	415.027	2,2%
II-2021	810.406	-1,5%	410.776	2,0%
III-2021	812.437	-1,1%	406.718	2,1%
I-III 2021	811.387	-1,4%	410.840	2,1%
IV-2021	814.924	1,3%	402.146	-4,2%
V-2021	817.067	1,5%	395.999	-6,0%
VI-2021	820.979	1,5%	393.781	-6,5%
I-VI 2021	814.522	0,0%	404.075	-1,8%
VII-2021	819.857	1,5%	395.383	-7,2%
VIII-2021	818.459	1,8%	392.551	-8,2%
IX-2021	-	-	384.209	-8,1%
I-IX 2021	-	-	399.621	-3,9%

Izvor: BHAS, Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, zavodi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini

Podatak o prosječnoj neto plati za septembar 2021. godine nije objavljen u periodu izrade Informacije pa se podaci odnose na avgust 2021. godine.

U avgustu 2021. godine registrovan je rast prosječne neto plate u svim područjima djelatnosti. Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u avgustu 2021. godine iznosila je 1.007 KM i nominalno je veća za 5,7% u odnosu na avgust 2020. godine. U posmatranom mjesecu najniža prosječna isplaćena neto plata bila je u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (615 KM), a najveća prosječna isplaćena neto plata bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.613 KM).

Posmatrajući neto plate prema područjima djelatnosti, najveća nominalna stopa rasta neto plate u avgustu 2021. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine bila je u području administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (15,8%), djelatnosti poslovanja nekretninama (8,6%), prerađivačkoj industriji (8,1%), stručnim, naučnim i tehničkim djelatnostima (7,8%), djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (7,6%), djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (7,5%). U ostalim djelatnostima rast prosječne plate bio je nešto sporiji što je uticalo da prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini ima stopu rasta od 5,7% g/g.

⁹ Izvor: Pregled stanja tržišta rada na dan 31. avgust 2021. godine. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine.

¹⁰ Podatak o stopi registrovane nezaposlenosti se odnosi na avgust 2021. godine jer podaci o broju zaposlenih lica za septembar 2021. godine nisu objavljeni u periodu izrade Informacije. Stopa registrovane nezaposlenosti je preuzeta iz mjesečnog saopštenja Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine.

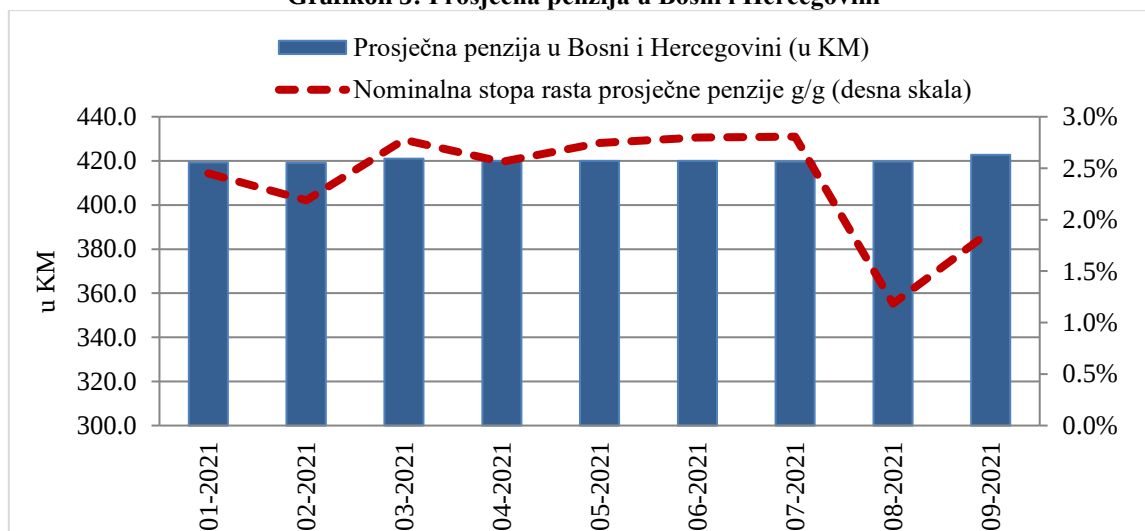
Tabela 2: Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini i stope rasta u odnosu na isti period prethodne godine

	Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini (u KM)	Nominalna stopa rasta prosječne neto plate (g/g)
I-XII 2020	956	3,8%
I-2021	969	2,6%
II-2021	961	2,2%
III-2021	989	4,1%
I-III 2021	973	3,0%
IV-2021	985	4,6%
V-2021	981	4,4%
VI-2021	997	4,4%
I-VI 2021	980	3,7%
VII-2021	1.002	3,8%
VIII-2021	1.007	5,7%

Izvor: BHAS

Ukupan broj penzionera u Bosni i Hercegovini u septembru 2021. godine iznosio je 699,6¹¹ hiljada i u odnosu na isti mjesec prethodne godine uvećan je za 0,1%. Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini u septembru 2021. godine iznosila je 423¹² KM i veća je u odnosu na septembar 2020. godine za 1,9% g/g. Najniža penzija u septembru 2021. godine u Federaciji Bosne i Hercegovine nije se mijenjala u odnosu na prošli mjesec i iznosila je 382,2 KM, dok je u Republici Srpskoj uvećana i iznosila je 212 KM za penzijski staž do 15. godina.

Grafikon 5: Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini



Izvor: Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

Septembar mjesec 2021. godine, karakteriše nastavak pozitivnog trenda privredne aktivnosti, kao i ukupno naplaćenih prihoda od indirektnih poreza, direktnih poreza, socijalnih doprinosa

¹¹ Broj penzionera u Bosni i Hercegovini u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta (u ili izvan Bosne i Hercegovine).

¹² Prosječna penzija u Bosni i Hercegovini je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od entiteta u ukupnom broju penzionera. U Federaciji Bosne i Hercegovine nije bilo uvećanja penzija tokom septembra, dok su u Republici Srpskoj penzije svim korisnicima prava od 1. septembra 2021. godine vanredno usklađene i povećane za 2%.

i drugih javnih prihoda. Naplata ukupnih javnih prihoda u septembru 2021. godine je rasla oko 11,5% g/g. Značajan rast prihoda posljednjih mjeseci, u velikoj mjeri, se odrazio na kumulativ posmatranog perioda. U periodu januar-septembar 2021. godine, u Bosni i Hercegovini je ukupno prikupljeno oko 12,3 milijarde KM javnih prihoda, što je za 12,4% više nego u istom periodu prethodne godine. Međutim, kod dvocifrenih stopa rasta, kako ukupnih prihoda, tako i pojedinačnih kategorija, treba uzeti u obzir i dvocifreno smanjenje ostvareno u prošloj godini (negativni uticaj pandemije virusa Covid-19). U strukturi ukupnih prihoda došlo je do ujednačavanja prihoda od indirektnih poreza, kao i prihoda koje su prikupile entitetske poreske uprave.

Indirektni porezi u Bosni i Hercegovini

Naplaćeni prihodi. Prema podacima o naplaćenim prihodima od strane Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu UIO), u toku septembra 2021. godine, zabilježen je dvocifreni rast prihoda od indirektnih poreza. Ovakav rast, koji je prisutan posljednjih mjeseci, u značajnoj mjeri se odrazio na kumulativ perioda. U periodu januar-septembar posmatrane godine UIO ukupno je prikupila oko 6,1 milijardu KM bruto prihoda od indirektnih poreza, što je za 15,6% više nego u istom periodu prethodne godine. Tokom posmatranog perioda, povrati sa Jedinštenog računa UIO (dalje u tekstu JR UIO), su rasli stopom od 13,4% g/g, čime su uticali na kretanje neto prihoda od indirektnih poreza. Neto prihodi, u istom periodu, su iznosili oko 5,1 milijardu KM i veći su za 16% u poređenju sa istim periodom prethodne godine.

U strukturi ukupno prikupljenih prihoda od indirektnih poreza i ostalih prihoda, uplaćenih na JR UIO, najviše je prikupljeno prihoda od poreza na dodanu vrijednost (PDV) koji u ukupnim prihodima učestvuju sa oko 70% i od akciza na uvozne proizvode sa oko 18%.

Sve kategorije prihoda su dale pozitivan doprinos stopi rasta neto prihoda od indirektnih poreza, gdje posebno treba naglasiti prihode od PDV-a 11,5 p.p..

Tabela 3: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2021	jan-sep 2020	jan-sep 2021	jul 2021	avg 2021	sep 2021
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	-10,3	15,6	9,1	31,9	27,0
Povrati	17,8	-11,3	13,4	28,8	1,6	13,3
Neto prihodi - prikupljeno	82,2	-10,0	16,0	6,0	39,3	30,5
PDV	52,4	-7,8	18,5	0,8	46,2	31,4
Carine	3,7	-14,2	19,6	10,1	31,9	39,0
Akcize	17,6	-15,1	8,7	7,3	32,8	33,4
Putarine	8,0	-11,0	13,3	16,3	39,7	17,4
Ostali prihodi	0,3	-9,6	16,9	20,7	-2,9	18,4
Neusklađeni prihodi	0,3	40,4	18,7	...	...	17,1
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	-10,2	15,4	7,1	33,9	27,2
Minimalne rezerve	18,4	-11,2	13,3	22,9	10,5	9,9
Budžeti	81,6	-10,0	15,9	4,4	39,6	31,7
Servisiranje vanjskog duga	8,8	-8,1	6,9	-4,1	23,4	3,4
Federacija Bosne i Hercegovine	5,9	-5,0	9,1	-10,9	37,2	2,9
Republika Srpska	2,8	-14,1	3,4	8,7	1,2	3,8
Brčko Distrikt	0,1	4,2	-14,0	0,0	-23,8	11,1
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	72,8	-10,3	17,0	4,9	41,9	38,0
Institucije Bosne i Hercegovine	9,6	4,3	0,0	-0,5	6,5	-21,8
Federacija Bosne i Hercegovine	38,9	-14,2	17,8	5,9	46,1	55,0
Republika Srpska	21,9	-9,0	24,6	5,1	51,6	52,7
Brčko Distrikt	2,4	-12,9	20,7	4,7	54,1	48,5

Izvor: UIO Bosne i Hercegovine

PDV. U periodu januar-septembar 2021. godine, usljed rasta uvoza, bruto prihodi od PDV-a su iznosili oko 4,3 milijarde KM, čime su ostvarili rast od 17,4% g/g. Neto prihodi po osnovu PDV-a, tokom istog perioda, su iznosili oko 3,2 milijarde KM, što je za 18,5% g/g više. U strukturi naplaćenih prihoda od PDV-a dominiraju prihodi naplaćeni prilikom uvoza roba koji

su ostvarili stopu rasta od oko 20,7% g/g dok je naplaćeni prihod od PDV-a, koji se odnosi na promet domaćih roba i usluga ostvario povećanje od oko 12,7% g/g.

Akcize. Tokom posmatranog perioda, neto prihodi od akciza su iznosili oko 1,1 milijardu KM čime je registrovana stopa rasta istih iznosila oko 8,7% g/g. Prihodi od akciza po osnovu uvoznih proizvoda su veći za 9,1% g/g, dok su prihodi od akciza na domaće proizvode, manji za 7,5% g/g.

Ako se uvozne akcize posmatraju po vrstama proizvoda, uočava se da su prihodi od akciza na duvan i duvanske prerađevine zabilježili pozitivnu stopu rasta (7,4% g/g). U istom periodu, prihodi od akciza na naftu i naftne prerađevine su ostvarili rast (12,1% g/g). Što se tiče ostalih prihoda od uvoznih akciza jedino prihodi na uvezeni alkohol i alkoholna pića bilježe smanjenje (3,0% g/g).

Posmatrajući po vrstama akcize na domaće proizvode rast prihoda, zabilježen je kod prihoda od akciza na domaći duvan i duvanske prerađevine (10,8% g/g). Prihodi po osnovu prometa domaće nafte i nafnih derivata nisu ostvareni. Prihodi od ostalih domaćih akciza, kao i u ranije posmatranim periodima, osim prometa domaćim pivom i vinom, bilježe povećanje.

Putarine. Za devet mjeseci 2021. godine, ukupno naplaćeni neto prihodi od putarina su iznosili oko 488 miliona KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine ovi prihodi su veći za oko 13,3%.

Carine. Tokom posmatranog perioda, naplaćeni neto prihodi po osnovu carinskih dažbina su iznosili oko 228 miliona KM, čime su ostvarili rast od oko 19,6% g/g.

Raspoređeni prihodi. Ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu, u periodu januar-septembar 2021. godine, su iznosili oko 6,1 milijardu KM. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini u iznosu od oko 300 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 1,1 milijardu KM i sredstava za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine u iznosu od 581 milion KM, UIO Bosne i Hercegovine, je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 4,2 milijarde KM krajnjim korisnicima prema važećim koeficijentima¹³. Od tog iznosa Federaciji Bosne i Hercegovine je doznačeno ukupno oko 2,6 milijardi KM (za servis vanjskog duga oko 378 miliona KM), Republici Srpskoj oko 1,4 milijarde KM (za servis vanjskog duga oko 179 miliona KM) i Brčko Distriktu oko 148 miliona KM (7 miliona KM za servis vanjskog duga). U poređenju sa istim periodom prethodne godine raspoređena sredstva sa JR UIO za servisiranje obaveza vanjskog duga su veća za 6,9%, dok su raspoređena sredstva krajnjim korisnicima, nakon servisiranja obaveza vanjskog duga veća za 17,1%.

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda

U periodu januar-septembar 2021. godine, entitetske poreske uprave su ukupno naplatile oko 6,1 milijardu javnih prihoda iz svojih nadležnosti. U poređenju sa istim periodom prethodne godine prihodi od direktnih poreza, doprinosa i ostali prihodi su ostvarili rast od 9,6%. Prihodi entitetskih poreskih uprava, posmatranih samo tokom septembra tekuće godine, su ostvarili smanjenje od oko 2,2% g/g ili 16 miliona KM. Detalji o naplati prihoda poreskih uprava slijede u tabeli ispod.

¹³Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje je na svojoj 2. telefonskoj sjednici održanoj dana 29.06.2021. godine usvojio Odluku, broj: 02-17-01-4-1/21, o utvrđivanju privremenih koeficijenata za raspodjelu sredstava sa Jedinstvenog računa za period juli-septembar 2021. godine, kojom su utvrđeni privremeni koeficijenti raspodjele sredstava sa Jedinstvenog računa i to: FBiH 61,85%, RS 34,60% i Brčko Distrikt BiH 3,55%.

Tabela 4: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i kazni u periodu januar - juni

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2020	2021		2020	2021		2020	2021	
Direktni porezi	648,2	714,8	10,3	341,4	371,3	8,8	989,5	1.086,1	9,8
Porez na dohodak	306,2	341,9	11,7	145,3	152,2	4,7	451,5	494,1	9,4
Porez na dobit	271,5	289,2	6,5	167,0	184,9	10,7	438,5	474,1	8,1
Porezi građana	70,1	83,2	18,7	29,1	34,3	17,9	99,2	117,5	18,5
Ostali porezi	0,4	0,5	25,0	0,0	0,0	-	0,4	0,5	25,0
Takse, kazne i naknade	460,2	550,5	19,6	281,7	350,1	24,3	741,9	900,6	21,4
Doprinosi	2.683,4	2.844,5	6,0	1.199,4	1.316,1	9,7	3.882,8	4.160,6	7,2
PIO	1.491,9	1.594,1	6,9	684,3	749,8	9,6	2.176,2	2.343,9	7,7
Zdravstvo	1.067,4	1.119,9	4,9	432,0	475,1	10,0	1.499,5	1.595,0	6,4
Nezaposleni	124,0	130,4	5,2	21,3	23,4	10,0	145,3	153,8	5,9
Dječija zaštita	0,0	0,0	-	57,6	63,4	9,9	57,6	63,4	9,9
Zapošljavanje invalida	0,0	0,0	-	4,2	4,4	6,6	4,2	4,4	6,6
Ostali prihodi	4,8	9,3	92,0	0,6	0,2	-73,9	5,5	9,5	73,2
UKUPNO	3.796,6	4.119,1	8,5	1.823,1	2.037,7	11,8	5.619,7	6.156,7	9,6

Izvor: entitetske poreske uprave

Socijalni doprinosi. U periodu januar-septembar tekuće godine, po osnovu socijalnih doprinosa, ukupno je naplaćeno oko 4,2 milijarde KM prihoda. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, isti su veći za 7,2%. Najznačajnija kategorija socijalnih doprinosa su doprinosi za penziono-invalidsko osiguranje (PIO), koji su ostvarili rast od oko 7,7% g/g i učestvuju u ukupnim prihodima sa oko 68%. Ako se ovi prihodi posmatraju samo u septembru 2021. godine, uočava se njihovo smanjenje od 4,4% g/g. Razlog za smanjenje leži u smanjenju prihoda po ovom osnovu ostvarenih u Federaciji Bosne i Hercegovine.

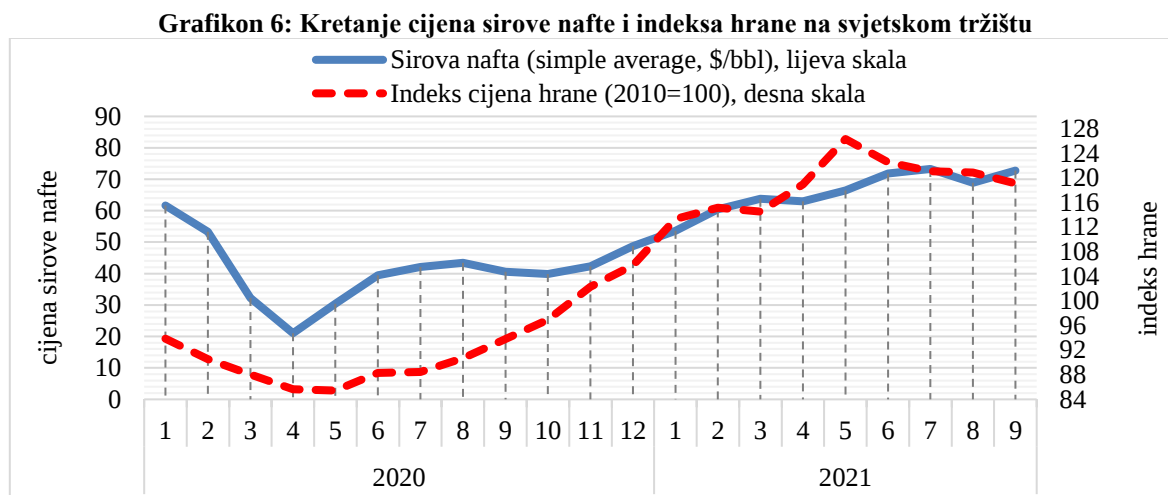
Direktni porezi. Tokom posmatranog perioda 2021. godine, ukupno je naplaćeno oko 1,1 milijardu KM prihoda od direktnih poreza. Ovi prihodi su ostvarili rast od 9,8% u poređenju sa istim periodom 2020. godine. U strukturi navedenih prihoda dominiraju prihodi od poreza na dohodak. Prihodi od poreza na dohodak bilježe povećanje od 9,4% g/g i to zahvaljujući rastu prihoda od poreza na dohodak od samostalne i nesamostalne djelatnosti. Porezi na dobit su uvećani za 8,1% g/g, prvenstveno zbog rasta prihoda od poreza na dobit banaka, pravnih lica iz oblasti pošte i telekomunikacija, kao i organizovanja igara na sreću. Ako se prihodi od poreza na dobit posmatraju na mjesečnom nivou, uočava se da posljednjih mjeseci bilježe negativnu stopu rasta. U septembru 2021. godine, prihodi od direktnih poreza bilježe negativnu stopu rasta od oko 3,7% g/g. Glavni razlog u smanjenju leži u smanjenju prihoda po osnovu poreza na dobit (11,6% g/g) i neznatnom rastu prihoda od poreza na dohodak (1,3% g/g).

Takse, kazne i naknade. Po osnovu neporeskih prihoda (takse, naknade i kazne) u periodu januar-septembar 2021. godine, ukupno je naplaćeno oko 901 milion KM prihoda. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, navedeni prihodi su veći za oko 21,4%. Na rast prihoda u ovoj kategoriji najviše uticaja je imao porast prihoda po osnovu naknada za priređivanje internet igara na sreću, kao i prihoda po osnovu raznih administrativnih taksi, koncesionih naknada ali i po osnovu naplaćenih kazni.

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

Cijene

U septembru 2021. godine nastavljen je rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. Cijena sirove nafte u septembru iznosila je 72,8 \$/barelu i veća je u odnosu na isti mjesec prethodne godine za 32\$ (79,3%). Pored ovog energenta, vrijednost indeksa hrane u septembru 2021. godine bila je takođe viša u odnosu na septembar 2020. godine (26,9%). Navedena kretanja su imala uticaja na nivo inflacije u EU. Prema podacima EUROSTAT-a inflacija u EU 27 u septembru 2021. godine iznosila je 3,6% g/g.



Izvor: Svjetska banka

U Bosni i Hercegovini je u septembru 2021. godine zabilježena inflacija od 3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Posmatrajući po kvartalima, nakon deflacije u K1 došlo je do rasta cijena tokom K2 i K3. Ukupan nivo cijena u u periodu I-IX 2021/I-IX 2020 bio je veći za 0,9%. Rast cijena u posmatranom periodu bio je najznačajniji u odjeljcima prevoza te hrane i bezalkoholnih pića. Suprotno, najznačajnije smanjenje cijena bilo je u odjeljku odjeće i obuće gdje su cijene bile niže za 9,3% u posmatranom periodu.

Zbog viših cijena nafte i naftnih derivata periodu I-IX 2021/I-IX 2020. godine u odjeljku prevoza cijene su bile više za 3,2%. Cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića (najveći udio u CPI indeksu), su uvećane za 1,9% u posmatranom periodu zbog rasta cijena hrane u Bosni i Hercegovini jer se istovremeno cijene bezalkoholnih pića nisu značajno mijenjale. Cijene u odjeljku alkoholnih pića i duvana su u periodu I-IX 2021/I-IX 2020 uvećane za 1,9% na šta su uticale akcize¹⁴ na cigarete i duvan u 2021. godini.

Kretanje indeksa potrošačkih cijena u posmatranom periodu po odjeljcima prema namjeni potrošnje predstavljeno je u tabeli ispod.

Tabela 5: Indeks potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini

Odjeljak	$\frac{IX\ 2021}{IX\ 2020}$	$\frac{I-IX\ 2021}{I-IX\ 2020}$
----------	-----------------------------	---------------------------------

¹⁴ Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2021. godinu. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,25 KM (u 2020. godini je iznosila 3,04 KM), a specifična akciza iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada. Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iznosi 130 KM po kilogramu (u 2020. godini je iznosila 121,6 KM po kilogramu). Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2021. godinu.

00 Ukupan indeks	103,0	100,9
01 Hrana i bezalkoholna pića	105,1	101,9
02 Alkoholna pića i duvan	101,7	101,9
03 Odjeća i obuća	92,8	90,7
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	101,2	100,5
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	100,9	99,3
06 Zdravstvo	100,9	100,7
07 Prevoz	109,2	103,2
08 Komunikacije	99,7	99,8
09 Rekreacija i kultura	101,4	100,3
10 Obrazovanje	99,9	100,2
11 Restorani i hoteli	100,4	100,5
12 Ostala dobra i usluge	100,7	100,3

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

Ukupna novčana masa (M2) na kraju rujna 2021. godine je iznosila 30,6 mlrd. KM što je povećanje od 11,9% na godišnjoj razini. U okviru M2, rast je zabilježen kod transakcijskog novca (M1) sa 18,9% g/g i kvazi novca (QM) sa 4,1%.

Najveći doprinos rastu M2, u okviru transakcijskog novca ostvarili su prenosivi depoziti u domaćoj valuti sa 8 p.p. i gotovina izvan banaka sa 2 p.p. dok su u okviru QM, najveći doprinos od 1,3 p.p. imali prenosivi depoziti u inozemnoj valuti. Najveću godišnju stopu rasta zabilježili su prenosivi depoziti u domaćoj valuti sa 23%, prenosivi depoziti u inozemnoj valuti sa 12,8% i gotovina izvan banaka sa 11%.

Prema strukturi udjela u ukupnoj novčanoj masi, najveće učešće imali su prenosivi depoziti u domaćoj valuti sa 38% nakon čega slijede ostali depoziti u inozemnoj valuti sa 23,9% i gotovina izvan banaka sa 17,7% udjela.

Tabela 6: Monetarni agregati u rujnu 2021. godine i stope rasta IX 2021/IX 2020

	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Transakcijski i novac (M1)	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	Kvazi novac (QM)	Ukupna novčana masa (M2)
Opis	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	5.436,2	11.658,5	17.094,7	3.107,5	3.119,6	7.326,9	13.554,0	30.648,7
Stopa rasta g/g	11,0%	23,0%	18,9%	4,1%	12,8%	0,9%	4,1%	11,9%

Izvor: CBBiH

Pričuvni novac (M0) zabilježio je rast od 16,3% g/g sa iznosom od 13,5 mlrd. KM na kraju rujna 2021. godine. U okviru M0 najveće učešće imaju gotovina izvan monetarnih vlasti sa 50,7% i depoziti banaka kod monetarnih vlasti sa 47,2% udjela. Najveći doprinos rastu pričuvnog novca imali su depoziti banaka kod monetarnih vlasti sa 8,9 p.p. i gotovina izvan monetarnih vlasti sa 6,8 p.p. Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti imali su rast od 33,3% međutim njihov udjel je neznatan sa 2,2% i samim tim doprinos rastu je iznosio 0,6 p.p.

Tabela 7: Pričuvni novac u rujnu 2021. godine i stope rasta IX 2021/IX 2020

	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Pričuvni novac (M0)
Opis	1	2	3	4=1+2+3

Stanje u mil. KM	6.814,9	6.346,9	292,5	13.454,2
Stopa rasta g/g	13,0%	19,4%	33,3%	16,3%

Izvor: CBBiH

Prosječan saldo računa obveznih pričuvi kod CBBiH iznosio je 6,5 mlrd. KM što je uvećanje od 20,4% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Prosječne obvezne pričuve iznosile su 2,9 mlrd. KM uz rast od 9,2% g/g dok je višak iznad obveznih pričuva uvećan za 31,3% sa iznosom od 3,6 mlrd. KM. U strukturi prosječnog salda računa obveznih pričuva kod CBBiH udio viška iznad obveznih pričuva iznosio je 55,1% dok su prosječne obvezne pričuve imale udio od 44,9%. Prosječna stopa obvezne pričuve nije se mijenjala i iznosila je 10% dok je implicitna stopa¹⁵ bila 22,3%.

Tabela 8: Prosječne obvezne pričuve u rujnu 2021. godine i stope rasta IX 2021/ IX 2020

Opis	Osnovica za obračun obvezne pričuve	Prosječne obvezne pričuve	Prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH	Višak iznad obvezne pričuve	Prosječna stopa obvezne pričuve	Implicitna stopa obvezne pričuve
	1	2	3	4=3-2	5=2/1	6=3/1
Stanje u mil. KM	29.396,0	2.939,6	6.548,0	3.608,4	10,0%	22,3%
Stopa rasta g/g	9,2%	9,2%	20,4%	31,3%		

Izvor: CBBiH

Bruto devizne pričuve na kraju rujna 2021. godine iznosile su 15,4 mlrd. KM s povećanjem od 15,5% na godišnjoj razini. Investicije u vrijednosne papire imale su najveće učešće u ukupnim bruto deviznim pričuvama sa 71,8% nakon čeka slijede depoziti kod nerezidentnih banaka sa 23,5%. Sa iznosom od 11,1 mlrd. KM, investicije u vrijednosne papire imale su rast od 18% g/g, a depoziti kod nerezidentnih banaka ostvarile su rast od 2,6% i iznos od 3,6 mlrd. KM. Pokrivenost pričuvnog novca (M0) bruto deviznim pričuvama iznosila je 114,6% čime su ispoštovane odredbe valutnog odbora.

Tabela 7: Bruto devizne pričuve u rujnu 2021. godine i stope rasta IX 2021/IX 2020

Opis	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno bruto devizne pričuve
Stanje u mil. KM	284,8	4,4	443,6	3.617,1	0,0	11.065,2	15.415,1
Stopa rasta g/g	-5,7%	845,2%	222,0%	2,6%	-	18,0%	15,5%

Izvor: CBBiH

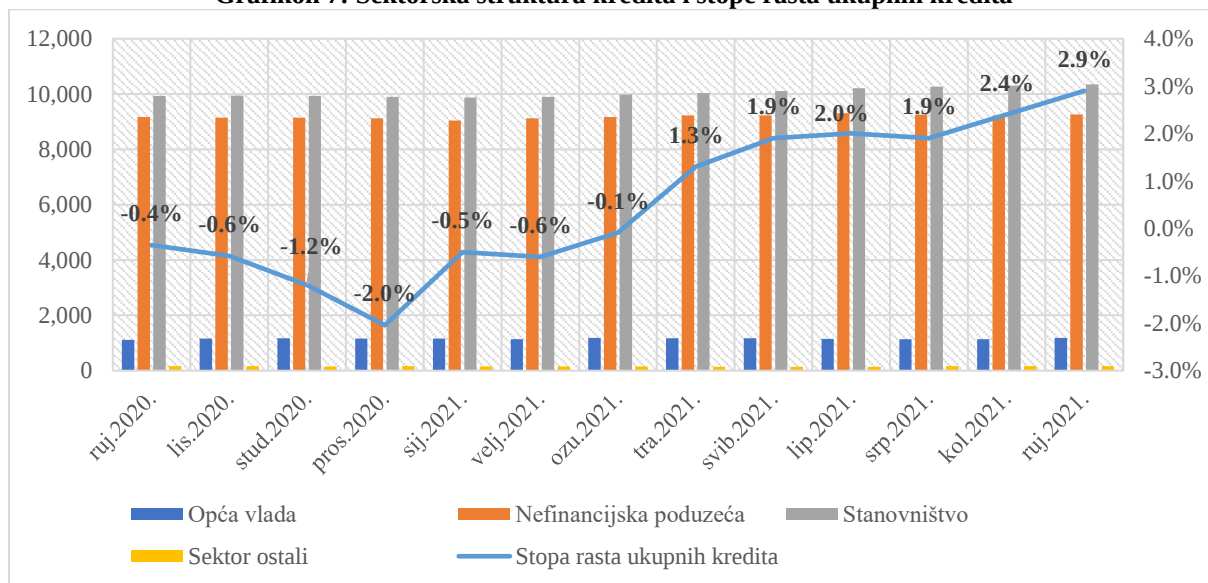
Bankarski sektor

Ukupni krediti na kraju rujna 2021. godine iznosili su oko 21 mlrd. KM uz povećanje od 2,9% na godišnjoj razini. Najveći doprinos kreditnom rastu imali su krediti iz sektora stanovništva koji su sa iznosom od 10,3 mlrd. KM imali rast od 4,3% g/g. Drugi po doprinosu rastu ukupnih kredita su krediti nefinancijskih poduzeća sa 0,5 p.p. dok su krediti opće vlade imali doprinos od 0,4 p.p. Krediti iz sektora nefinancijskih poduzeća ostvarili su rast od 1,1% g/g sa iznosom od 9,3 mlrd. KM. Sektor opće vlade imao je godišnju stopu rasta od 6,8% i iznos od 1,2 mlrd. KM.

¹⁵ Implicitna stopa obavezne rezerve, predstavlja odnos ukupnog prosječnog iznosa novčanih sredstava na računima rezervi komercijalnih banaka i ukupne osnove za obračun obavezne rezerve.

Najveće učešće u ukupnim kreditima imali su krediti stanovništva sa 49,4% nakon čega slijedi učešće sektora nefinancijskih poduzeća sa 44,2% i sektor opće vlade sa 5,7%.

Grafikon 7: Sektorska struktura kredita i stope rasta ukupnih kredita

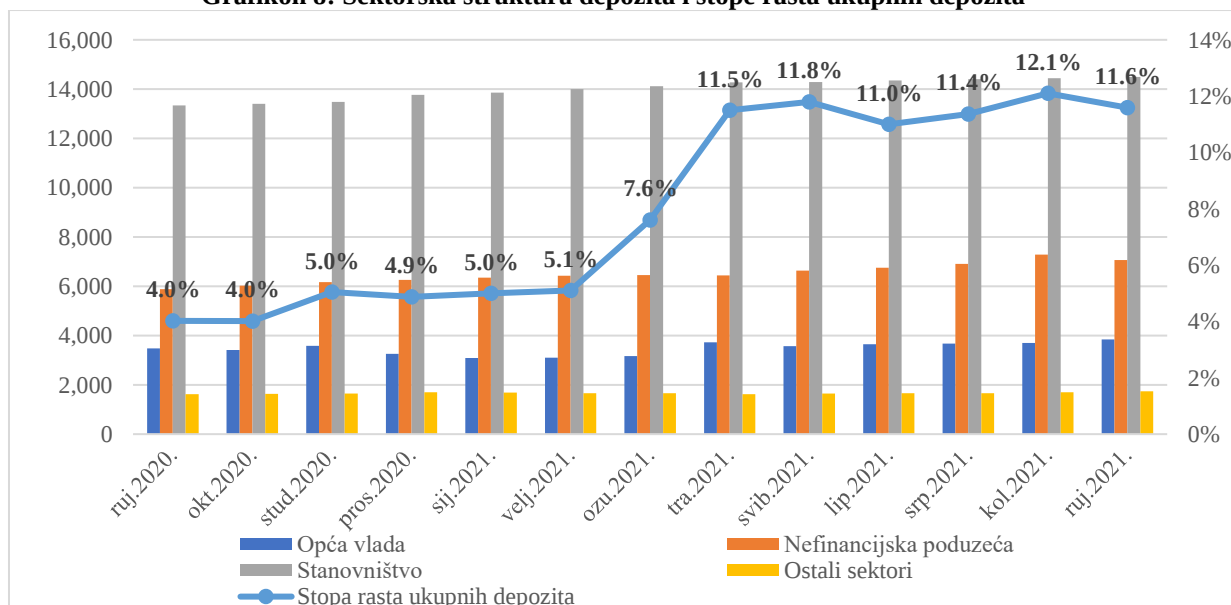


Izvor: CBBiH

Stanje ukupnih depozita na kraju rujna bilo je 27,1 mlrd. KM što predstavlja rast od 11,6% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Depoziti nefinancijskih poduzeća su sa stopom rasta od 20,1% i iznosom od 7,1 mlrd. KM imali najveći doprinos ukupnom rastu depozita od 4,9 p.p. Sektor stanovništva drugi je po doprinosima rastu sa 4,7 p.p. i ostvarenim iznosom od 14,5 mlrd. KM što je uvećanje od 8,7% g/g. Depoziti opće vlade bili su 3,8 mlrd. KM sa stopom rasta od 10,4% g/g i doprinosom ukupnom rastu depozita od 1,5 p.p. Ostali sektori zabilježili su rast od 7,3% g/g i iznos od 1,7 mlrd. KM.

Depoziti stanovništva čine najveći udjel u ukupnim depozitima sa 53,4% dok su depoziti nefinancijskih poduzeća imali udjel od 26%. Nakon toga slijede depoziti opće vlade sa učešćem u ukupnim depozitima sa 14,2% i ostali sektor sa 6,4%.

Grafikon 8: Sektorska struktura depozita i stope rasta ukupnih depozita

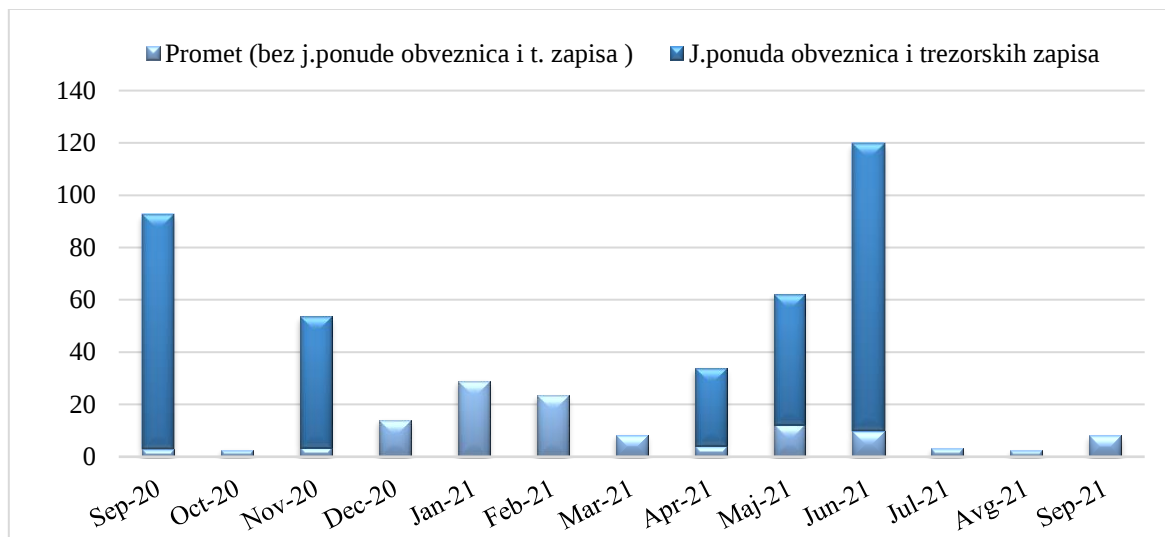


Izvor: CBBiH

Berze u Bosni i Hercegovini

Ukupan promet na Sarajevskoj berzi (u daljem tekstu SASE) je na kraju mjeseca septembra 2021. godine je uz negativnu stopu rasta od 91,3% g/g dostigao samo 8,1 mil. KM i time ostvario učešće u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini od 75,1%. U mjesecu septembru nije bilo javne ponude obveznica i trezorskih zapisa.

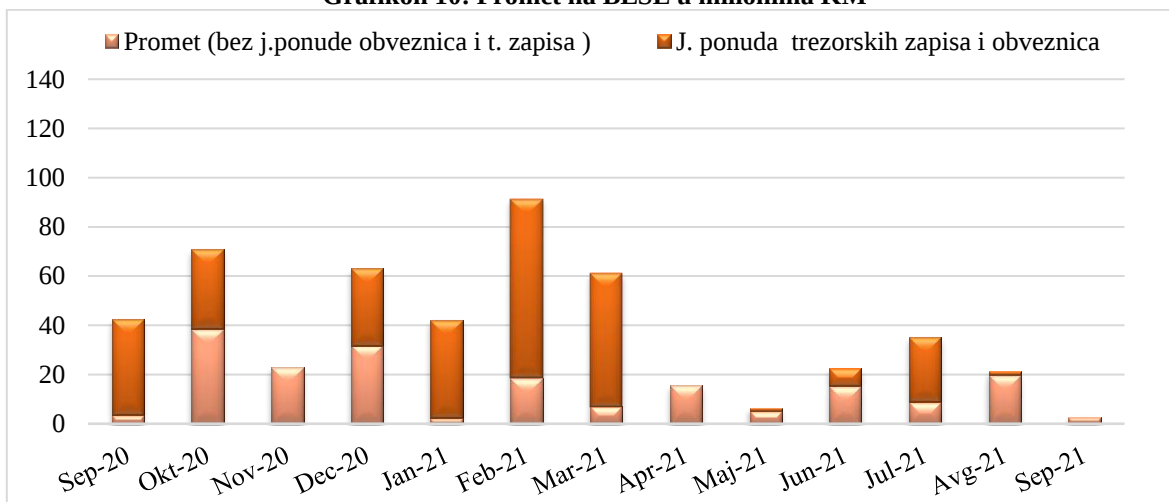
Grafikon 9: Promet na SASE u milionima KM



Izvor: SASE

Ukupan promet na Banjalučkoj berzi (u daljem tekstu BLSE) na kraju mjeseca septembra 2021. godine je uz negativnu stopu rasta od 93,7% dostigao 2,7 mil. KM i time ostvario učešće u ukupnom prometu u Bosni i Hercegovini od 24,9%. U mjesecu septembru nije bilo javne ponude obveznica i trezorskih zapisa.

Grafikon 10: Promet na BLSE u milionima KM



Izvor: BLSE

Ukupan promet na SASE i BLSE je na kraju mjeseca septembra 2021. godine uz negativnu stopu rasta od 92% g/g dostigao 10,7 mil. KM. U ovom mjesecu nije bilo javne ponude obveznica i trezorskih zapisa.

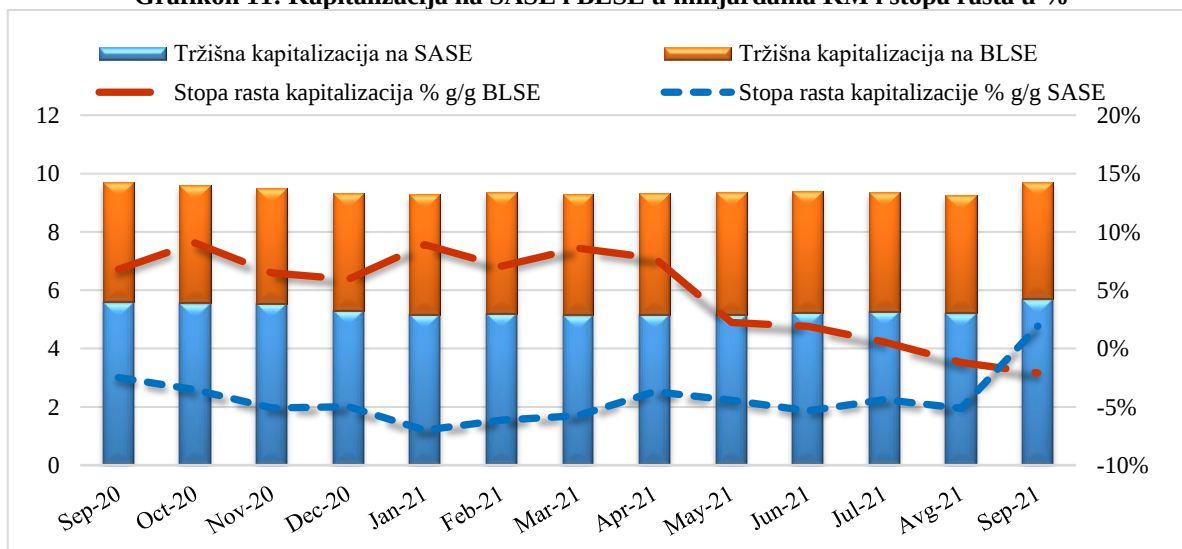
Tabela 8: Ukupan promet (u KM) na SASE i BLSE

Godina	SASE	BLSE	UKUPNO
Sep-19	47.035.790,4	10.283.202,4	57.318.992,8
Sep-20	92.793.455,9	42.246.838,1	135.040.294,0
Sep-21	8.066.241,1	2.678.763,6	10.745.004,7

Izvor: SASE i BLSE

Na kraju mjeseca septembra 2021. godine, ukupna kapitalizacija (SASE+BLSE) je uz negativnu stopu rasta od 0,2% g/g dostigla 9,7 mlrd. KM. Kapitalizacija na SASE je u istom periodu uz stopu rasta od 1,9% g/g dostigla 5,7 mlrd. KM. Time je ostvarila 58,7% učešća u ukupnoj kapitalizaciji. U istom periodu kapitalizacija na BLSE je uz stopu negativnu rasta od 2,1% g/g dostigla 4,0 mlrd. KM i time ostvarila 41,3% učešća u ukupnoj kapitalizaciji.

Grafikon 11: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stopa rasta u %



Izvor: SASE i BLSE

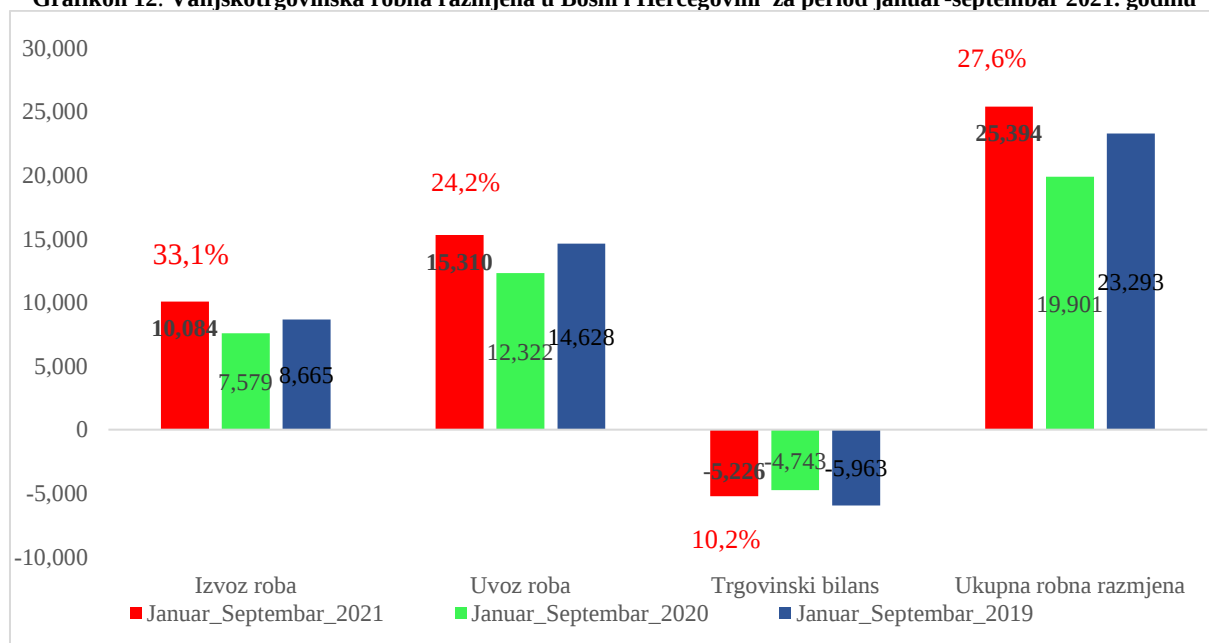
4. Vanjski sektor

Vanjskotrgovinska robna razmjena

Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini tokom 2020. godini našla se na direktnom udaru širenja globalne pandemije virusa Covid 19. Posljedice širenja Covid 19 tokom 2020. godine su bile pad ukupne robne razmjene od preko 3,5 milijardi KM (11,6%), pri čemu je pad izvoza roba iznosio oko 1 milijardu KM (8,5%) dok je pad uvoza roba iznosio preko 2,5 milijarde KM (13,4%) u odnosu na isti period prethodne godine.¹⁶

Međutim, već krajem prethodne i na početku 2021. godine primjetan je određen napredak kada je vanjskotrgovinska robna razmjena u pitanju, što se posebno odnosi na izvoz roba. Ohrabruje podatak da je uzlazni trend u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene nastavljen i u K3 2021. godine. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-septembar 2021 godine Bosna i Hercegovina je u odnosu isti period prethodne godine zabilježila povećanje ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene za oko 5,5 milijardi KM što predstavlja povećanje od 27,6% odnosno više od ¼ u odnosu na isti period prethodne godine. Na osnovu ovih pokazatelja može se konstatovati da se vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini prilično dobro oporavlja što je i nagovještavano u okviru ranijih izvještaja. Naime, Bosna i Hercegovina je bar u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene uspjela u potpunosti nadoknaditi gubitke iz prethodne godine, pa čak i nadmašiti rezultate vanjskotrgovinske robne razmjene iz 2018 i 2019. godine koje su bile relativno uspješne. Međutim, prilikom interpretacije ovih pokazatelja vrijedi istaći isto tako da prikazane stope rasta predstavljaju nominalna povećanja i da su pod utjecajem kako baznog tako i cjenovnog efekta. Naime, prema raspoloživim podacima BHAS-a za P1 2021. godine u Bosni i Hercegovini je zabilježen rast izvoznih i uvoznih cijena od skoro 10% u odnosu na isti period prethodne godine, tako da su realna povećanja znatno niža u odnosu na nominalna.¹⁷

Grafikon 12: Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za period januar-septembar 2021. godinu



Izvor: BHAS

¹⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za 2020. godinu-prethodni podaci“, 20.01.2021. godine.

¹⁷ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza BiH, drugo tromjesečje“, 20.08.2021. godine.

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2021. godine, Bosna i Hercegovina je ostvarila izvoza roba u vrijednosti od preko 10 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od preko 33% (preko 2,5 milijardi KM) u odnosu na isti period prethodne godine.¹⁸ Unatoč baznom efektu (niska osnovica) iz prethodne godine ovo povećanje robnog izvoza predstavlja ohrabrenje kada su privredna kretanja u Bosni i Hercegovini, obzirom da je ovaj nivo izvoza znatno viši (skoro 1,5 milijardi KM) u odnosu i na ranije godine (2019. i 2018. godina) respektivno. Ovaj rast robnog izvoza je veoma važan ako se ima u vidu cjelokupni ambijent i prisustvo pandemije virusa Covid 19. S druge strane, na ovaj način u Bosni i Hercegovini je nastavljen dvocifreni trend rasta robnog izvoza iz K4 prethodne godine. Posmatrano po kvartalima, registrirane (nominalne) stope rasta robnog izvoza u 2021. godini su iznosile K1:16,7%, K2:47,6% i K3:36,7%. Prilikom interpretacije ovih stopa rasta izvoza svakako treba imati u vidu i efekat niske osnovice iz prethodne godine, kao i rast izvoznih cijena od preko 9% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u periodu januar-septembar 2021. godine posmatra po proizvodima, vidljivo je da su najznačajnija povećanja ostvarena u okviru izvoza baznih metala koji je udvostručen (6,8 p.p), gotovih metalnih proizvoda 30% (3,5 p.p), metalnog otpada koji je također udvostručen (2,6 p.p), električne opreme 35% (2,6 p.p), električne energije 42% (2,1 p.p), mašina i uređaja 30% (2,0 p.p) te namještaja 24% (1,9 p.p) i dr... Ako se izvoz roba iz Bosne i Hercegovine tokom perioda januar-septembar 2021. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe izvezeno na tržište zemalja EU u vrijednosti od skoro 7,5 milijardi KM što predstavlja povećanje od 35% u odnosu na isti period prethodne godine. Izvoz roba iz Bosne i Hercegovine u zemlje CEFTA-e iznosio je 1,6 milijarde KM što predstavlja povećanje od oko 33,6%. Ako se robni izvoz iz Bosne i Hercegovine tokom navedenog perioda posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija povećanja zabilježena prilikom izvoza u Italiju 52,8% (5,0 p.p), Hrvatsku 35,8% (4,7 p.p), Njemačku 27% (4,3 p.p), Srbiju 36,6% (4,0 p.p), Sloveniju 30% (2,7 p.p) i Austriju 25,8% (2,5 p.p). Ovaj trend rasta robnog izvoza iz Bosne i Hercegovine ponajviše je posljedica jačanja privredne aktivnosti u zemljama EU (rast BDP-a januar-seseptembar 2021. godine 5,5%) obzirom da se 75% bh. izvoznih proizvoda plasira na tržišta ovih zemalja.

S druge strane, pored povećanja robnog izvoza koji je evidentan od početka godine, u K2 2021. i K3 2021. godinu došlo je do osjetnijeg oporavka uvoza roba u Bosnu i Hercegovinu. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-septembar 2021. godine uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu je iznosio oko 15,3 milijarde KM, što predstavlja nominalno povećanje od skoro 3 milijarde KM odnosno 24,2% u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Posmatrano po kvartalima, registrirane stope rasta robnog uvoza u 2021. godini su iznosile K1: 2,7%, K2: 39,6% i K3: 32,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo povećanje uvoza roba tokom K2 i K3 2021. godine na implicitan način bi moglo ukazivati da je došlo do osjetnijeg povećanja privredne aktivnosti u zemlji kroz jačanje domaće tražnje, naročito u domenu privatne potrošnje i u određenoj mjeri investicija. Naime, ako se ima u vidu da se dobar dio privatne potrošnje i investicija u Bosni i Hercegovini snadbjeva kroz uvoz roba iz inostranstva, povećanje kako ukupnog uvoza i roba široke potrošnje od preko 25%, te kapitalnih proizvoda od preko 17% bi mogli potvrditi ranije navedenu pretpostavku.

Posmatrano po proizvodima, u periodu januar-septembar 2021. godine najznačajnija povećanja uvoza roba su registrirana u okviru uvoza baznih metala 71,4% (5,5 p.p), rafinirane nafte i derivata oko 47% (3,2 p.p), motornih vozila 26% (1,6 p.p), hemijskih proizvoda 20,8% (1,7 p.p), metalnih proizvoda oko 28,6% (1,2 p.p), farmaceutskih preparata 17,5% (0,7 p.p) i dr. Ako se uvoz roba u Bosnu i Hercegovinu u periodu januar-septembar 2021. godine posmatra po glavnim trgovinskim partnerima vidljivo je da najviše robe uvezeno sa tržišta zemalja EU u

¹⁸ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini za septembar 2021. godine-prethodni podaci“, 25.10.2021. godine.

vrijednosti od oko skoro 9,1 milijardu KM što predstavlja povećanje od 22,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Uvoz roba iz zemalja CEFTA-e iznosio je oko 2 milijarde KM što predstavlja povećanje od skoro 26%. Ako se robni uvoz u Bosnu i Hercegovinu posmatra po zemljama vidljivo je da su najznačajnija povećanja istog zabilježena prilikom uvoza iz Italije 31% (3,5 p.p), Srbije 25% (2,8 p.p), Njemačke 23% (2,8 p.p), Turske 41% (2,1 p.p), Kine 20% (1,6 p.p), Hrvatske za 23% (1,8 p.p), Slovenije 19,6% (1,0 p.p) i Austrije 20,2% (0,8 p.p). Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za period januar-septembar 2021. godine u Bosni i Hercegovini je registriran vanjskotrgovinski robni deficit od oko 5,2 milijarde KM što predstavlja povećanje od 10,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se pažljivije posmatra kretanje vanjskotrgovinskog robnog deficita u Bosni i Hercegovini u posljednjih nekoliko mjeseci može se konstatovati da je došlo promjene trenda kretanja u okviru istog. Trend rasta robnog deficita direktna je posljedica povećanja uvoza roba u posljednjih nekoliko mjeseci i na implicitan način ukazuje na postepeni oporavak komponenti domaće potražnje kao što su privatna potrošnja i investicije koje se snadbijevaju uglavnom kroz uvoz. Posmatrano po proizvodima, najznačajniji deficit je zabilježen u okviru kategorija kao što su naftni derivati, motorna vozila, farmaceutski preparati i prehrambeni proizvodi. S druge strane, Bosna i Hercegovina je i u periodu januar-septembar 2021. godine nastavila da ostvaruje suficit u okviru proizvoda kao što su namještaj, električna energija, pojedini metalni proizvodi i obuća. U periodu januar-septembar 2021. godine ukupna pokrivenost uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini iznosila je 65,9% što predstavlja poboljšanje od oko 4,5 p.p u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima, pokrivenost sa zemljama EU je iznosila 81,9%, dok je pokrivenost za zemljama CEFTA-e bila isto tako prilično visoka i iznosila je 81,5%. Detaljniji prikaz vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u periodu januar-septembar 2021. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 91: Vanjskotrgovinska robna razmjena za period januar-septembar 2021. godine po HS klasifikaciji

Tablica 01: Vanjskotrgovinska robna razmjena za period januar-septembar 2021. godine po HS klasifikaciji													
Izvori i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				
	Januar-Septembar_2020	Januar-Septembar_2021	2021/2020 promjena %		Januar-Septembar_2020	Januar-Septembar_2021	2021/2020 promjena %		Januar-Septembar_2020	Januar-Septembar_2021	2021/2020 promjena %		Pokrivenost uvoza izvozom
	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	
UKUPNO	7579	10084	33,1	33,1	12322	15310	24,2	24,2	-4743	-5226	10,2	10,2	65,9%
1 ŽIVOTINJE I	119	117	-1,7	0,0	379	447	17,9	0,55	-260	-330	26,9	1,48	26,2%
2 PROIZVODI PROIZVODI BILJNOG	172	192	11,6	0,26	598	591	-1,2	-0,06	-426	-399	-6,3	-0,57	32,5%
3 PORIJEKLA MASTI I ULJA	76	61	-20,3	-0,20	106	121	14,2	0,12	-30	-60	101,3	0,64	50,1%
4 ŽIVOTINJSKOG PREHRAMBENE	242	282	16,5	0,53	1155	1288	11,5	1,08	-913	-1006	10,2	1,96	21,9%
5 PRERAĐEVINE PROIZVODI	635	912	43,6	3,65	1310	1861	42,1	4,47	-675	-949	40,6	5,78	49,0%
6 MINERALNOG PROIZVODI HEMIJSKE	554	683	23,3	1,70	1237	1412	14,1	1,42	-683	-729	6,7	0,97	48,4%
7 INDUSTRIJE ILI PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	376	483	28,5	1,41	905	1169	29,2	2,14	-529	-686	29,7	3,31	41,3%
8 KOŽA I KRZNO	66	83	25,8	0,22	206	218	5,8	0,10	-140	-135	-3,6	-0,11	38,1%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	518	700	35,1	2,40	205	270	31,7	0,53	313	430	37,4	-2,47	259,3%
10 KARTON I NJIHOVI TEKSTIL I TEKSTILNI	208	282	35,6	0,98	303	339	11,9	0,29	-95	-57	-40,0	-0,80	83,2%
11 PROIZVODI OBUĆA, SESIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	445	480	7,9	0,46	802	974	21,4	1,40	-357	-494	38,4	2,89	49,3%
12 PROIZVODI OBUĆA, SESIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	489	530	8,4	0,54	228	243	6,6	0,12	261	287	10,0	-0,55	218,1%
13 KAMENA, GIPSA, BISERI, PLEMENTI	88	111	26,1	0,30	266	314	18,0	0,39	-178	-203	14,0	0,53	35,4%
14 METALI I NJIHOVI BAZNI METALI	24	41	70,8	0,22	25	40	60,0	0,12	-1	1	-200,0	-0,04	102,5%
15 PROIZVODI OD BAZNIH MASINE, APARATI, MEHANIČKI I TRANSPORTNA	1414	1514	7,1	1,32	1765	2103	19,2	2,74	-351	-589	67,8	5,02	72,0%
16 SREDSTVA I NJIHOVI SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I	234	289	23,5	0,73	824	1028	24,8	1,66	-590	-739	25,3	3,14	28,1%
17 RAZNI PROIZVODI	21	38	81,0	0,22	237	220	-7,2	-0,14	-216	-182	-15,7	-0,72	17,3%
18 UMETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI	126	160	27,0	0,45	8	9	16,3	0,01	118	151	27,7	-0,69	1720,4%
19 NERAZVRSTANO	787	1008	28,1	2,92	321	378	17,8	0,46	466	630	35,2	-3,46	266,7%
20	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
21	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%
98	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

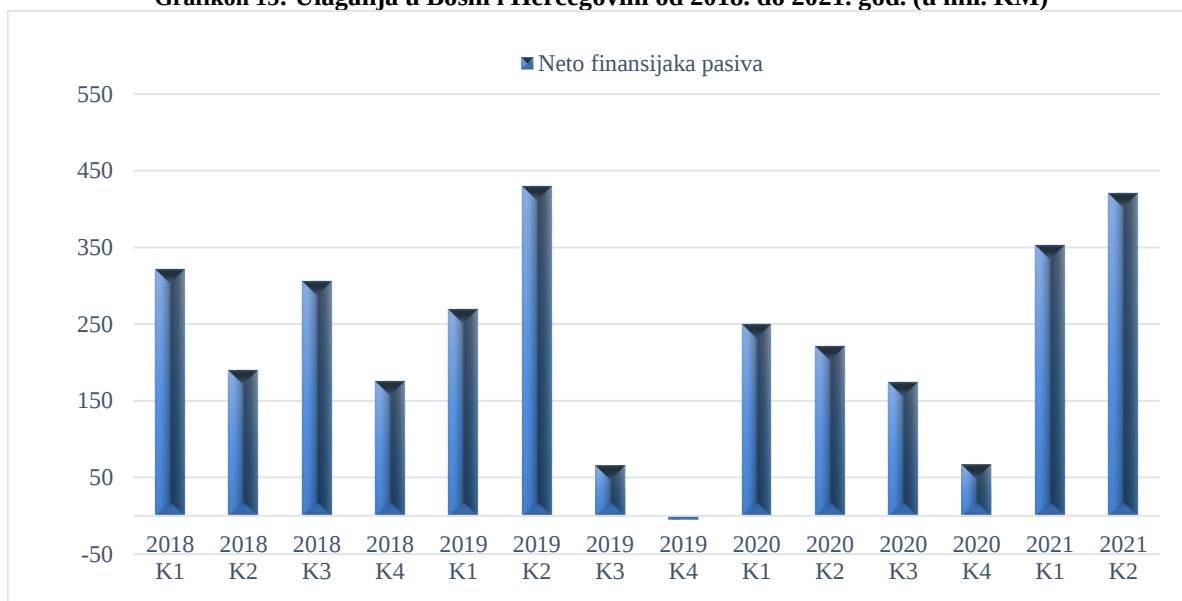
Izvor: BH

U vrijeme pisanja informacije nisu bili dostupni podaci za mjesec septembar o stranim direktnim ulaganjima

5. Strane direktne investicije

Ukupna SDU su u prvoj polovini 2021. god. prema posljednjim dostupnim podacima CBBiH dostigla 773,6 mil. KM (neto finansijska pasiva), što je više za 64,4% u odnosu na dostignuti iznos u istom periodu prošle godine. Neto finansijska aktiva je dostigla 40 mil. KM i veća je za 71,9% g/g. Reinvestirane zarade su zabilježile povećanje od 25,2% g/g, sa dostignutih 429,7 mil. KM. Sa ovim iznosom su ostvarile učešće od 55,5% u ukupnim SDU, što je manje za 17,4 p.p. u odnosu na isti period prošle godine.

Grafikon 13: Ulaganja u Bosni i Hercegovini od 2018. do 2021. god. (u mil. KM)



Izvor: CBBiH

Tabela 9: Strana direktna ulaganja po kvartalima

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2018	321,4	189,8	306,2	175,1	992,4
2019	269,0	429,4	65,2	-4,1	759,6
2020	249,7	220,9	174,7	67,4	712,7
2021	353,2	420,4			

Izvor: CBBiH

U prvih devet mjeseci 2021. godine nije bilo promjene kreditnog rejtinga Bosne i Hercegovine. Kao rezultat svojih analiza u avgustu 2021. agencija Standard & Poor's potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“. U avgustu 2020. agencija Moody's Investors Service potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“.

